

ficționale, precum și jocuri de copii, rețete culinare, articole de presă, anunțuri de mica publicitate, reclame televizate – în care imaginea se combină cu textul scris/vorbit etc.), toate comentate prin prisma subiectului abordat. Alegerea celor mai adecvate exemple pentru ilustrarea acestor procedee este de asemenea un merit al lucrării. Constatăm astfel că strategia auctorială recurge la forme foarte variate de figuri textuale în care este pusă la contribuție categoria referentului: prin intermediul acestora, autorul comunică într-un fel anume, captivează cititorul, îl surprinde, fapt care merită o subliniere în plus.

O problemă fundamentală abordată este aceea a referentului discursiv în articularea sensului, și anume în ce măsură devin relevante anumite rețele și lanțuri de valori textuale omogene: rețeaua actanțială, cea tematică, izotopică, polifonică, intertextuală. Ultimul capitol este consacrat referentului discursiv în articularea rețelelor. Poate mai multă atenție ar fi meritat cercetarea procesului evolutiv în lucrările științifice, chiar dacă rezultatele nu ar fi fost atât de spectaculoase. Pe măsură ce demersul avansează, exemplele devin din ce în ce mai complexe (alese nu numai din literatura română), ca și comentariul care le însoțește, precum *Florin scrie un roman* de Mircea Cărtărescu, *O problemă de istorie și Crimă rusească* de Alphonse Allais, *Un alt Manole către altă Ană* de Nichita Stănescu și altele. Complexitatea abordării decurge și din varietatea tipurilor de texte selectate ca exemplificare, examinate cu descifrarea tuturor resurselor acestora, fără însă a depăși limitele impuse de subiect.

În tot cursul expunerii, trecerea de la punctul de vedere al unui autor la al altuia din vasta bibliografie pusă la contribuție se face îmbinând cu abilitate elementele uneori contradictorii, autoarea inserându-și de asemenea propriile păreri, și rezultă astfel o construcție armonioasă, echilibrată.

Solid fundamentată din punct de vedere teoretic și cu o bogată informație, cartea Mihaelei Munteanu este o substanțială și bine-venită contribuție științifică într-un domeniu foarte puțin abordat în lingvistica românească.

FELICIA ȘERBAN
Institutul de Lingvistică și Istorie Literară
„Sextil Pușcariu”
Cluj-Napoca, str. Emil Racoviță, 21

RUDOLF WINDISCH, *Studii de lingvistică și filologie românească*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2006, 403p.

Nume cunoscut în lingvistica europeană, cu precădere în cea germană și în cea românească, Rudolf Windisch face parte din prima generație a școlii lingvistice de la Tübingen, întemeiată de Eugeniu Coșeriu. Spirit deschis spre toate orizonturile lingvisticii, Rudolf Windisch este preocupat de lingvistica limbii române și de filologia românească, de filologia romanică și de romanistica balcanică. Acestea toate sunt îmbinate armonios în cartea de față, care reprezintă materializarea cercetărilor autorului privitoare în special la lingvistica românească. O investigație minuțioasă, în care informația istorică și cea culturală este profund și atent folosită, într-o carte care nu se adresează numai cercetătorilor români, ci tuturor romaniștilor și care face cunoscute specificul limbii române și problematica acesteia în raport cu alte episteme.

Rudolf Windisch adună, în cele peste 400 de pagini ale cărții sale, cercetări de istoria limbii și literaturii române, despre care, dacă nu am ști cine este autorul, am putea afirma că aparțin unuia născut pe teren românesc, într-atât de bine stăpânește aceste domenii. Impresionează volumul documentării și, totodată, abordarea originală a aspectelor limbii române. Obiectivitatea, seriozitatea și rigoarea sunt caracteristici evidente în toate cele cinci capitole ale culegerii sale.

Primul dintre acestea, *Istoria limbii române*, reprezintă o sinteză pertinentă a cercetărilor despre „cele mai vechi menționări ale românilor și ale strămoșilor lor în izvoare antice, bizantine, medievale și renașcentiste”. Sursele veridice care ilustrează geneza românilor la nord de Dunăre sunt

prezentate diacronic, începând cu anul 43 î. C. (când poetul latin Publius Ovidius Naso și-a petrecut ultimii ani din viață la Tomis și, învățând geto-daca, a scris poezii în această limbă), continuând cu generalul Flaccus (și cu legătura care s-a făcut între numele său și etnonimul *valachi*), căruia autorul îi atribuie un spațiu destul de amplu, cu alte izvoare antice, cu cele bizantine, cele din cronicile rusești și maghiare etc. Demne de semnalat sunt paginile dedicate învățaților Miron Costin și Grigore Ureche, contribuțiilor lor la istoria limbii române, cele dedicate lui Pius al II-lea, precum și benefica insistență asupra falsității tezei lui Robert Roesler, despre care Windisch afirmă că, în adolescență, era un „personaj malefic”, ca mai apoi să devină un „enfant terrible” al istoriei românilor. R. Windisch nu este patetic în contestarea lui R. Roesler, admitând, chiar, argumentul care privește „lipsa de toponimie românească de origine latină”, dar subliniind adevărul că poporul și limba română s-au format la nordul și la sudul Dunării, într-un proces complex și continuu în primul mileniu creștin.

Capitolul următor, *Limba română. Descriere, tipologie, varietăți*, dezbate problema repartiției teritoriale și pe cea a cauzelor apariției dialectelor românești. Se realizează, în prima parte, o amplă analiză fonetico-fonologică, pentru o înțelegere mai clară a granițelor dialectale și se încearcă explicarea diferențelor datorate substratului, adstratului sau împrumuturilor din celelalte limbi romanice. Partea a doua a acestui capitol abordează tema normării limbii române, într-un excurs istoric și analitic, de la primele texte scrise în limba română și până la *Dicționarul și Gramatica limbii române* elaborate sub auspiciile Academiei Române.

În capitolul al treilea, *Istoria filologiei românești*, sunt aduse în discuție, tot diacronic, contribuțiile lingviștilor autohtoni la istoria limbii, pe de o parte, iar pe de alta, continuă istoricul cercetărilor etimologice și semantice românești, începând cu Bogdan Petriceicu Hasdeu și al său *Etymologicum Magnum Romaniae* și continuând cu Lazăr Șăineanu și studiul *Încercare asupra semiologiei limbii române*, cu Timotei Cipariu și Sextil Pușcariu. R. Windisch îi acordă importanța cuvenită lui Hasdeu, dar îi aduce și un reproș bine fondat: Hasdeu nu s-a preocupat îndeajung de importanța fiecărui cuvânt în lexicul limbii române, iar Lazăr Șăineanu este înscris în seria „pionierilor semanticii”, alături de M. Bréal și A. Darmesteter, subliniindu-i valoarea atât pe plan național, cât și pe plan european. În fine, capitolul se încheie printr-o analiză a traducerii Bibliei, tălmăcire căreia R. Windisch îi atribuie calificativul de „aproape perfectă”.

Istoria literaturii române, capitolul al patrulea, conturează, în principal, biografia unor lingviști străini preocupați de limba și lingvistica românească. Autorul l-a ales ca reprezentant de frunte pe italianul Gino Lupi, autorul unei ample lucrări științifice, *Romania Antica e Moderna*, dezvăluind „interesul pluridisciplinar față de întreaga istorie culturală a românilor” al acestuia. Alte subiecte abordate aici de R. Windisch sunt teatrul evreiesc „în limba idiș” și impactul indiscutabil pe care l-a avut acesta asupra culturii românești, în profida caracterului minoritar pe care îl presupune; traducerile în română ale lui *Faust*, realizate de către Lucian Blaga și Șt. Augustin Doinaș; traducerile în germană ale poemelor blagiene de către Wolf Aichelburg și rolul covârșitor pe care Miron Costin l-a avut în istoria culturii românești.

Secțiunea finală a cărții cuprinde o serie de *Note și recenzii*, în care sunt consemnate lucrări ale cercetătorilor germani axate pe limba română: Arthur Beyrer, Klaus Bochmann, Siegfried Bronsert, Günter Holtus, Edgar Radtke, un omagiu adus lui Ion I. Rusu, căruia îi trasează biografia științifică, marcând contribuția substanțială a acestuia în istoria limbii, precum și interviul *Eugen Coșeriu a aprins în noi flacăra cunoașterii*, realizat și publicat în revista „Contrafort” de către Eugenia Bojoga. Cel care se întreba, atunci când a auzit prima dată de România, „ce țară o fi și asta?!” dezvăluie că primul impuls în apropierea de limba română i-a fost dat de Eugeniu Coșeriu; astăzi, iată, a devenit un specialist de primă mărime și autorul unui volum impresionant de cercetări asupra limbii și culturii românești. Cartea sa *Studii de lingvistică și filologie românească* se înscrie, indiscutabil, între cărțile de excepție dedicate limbii române.

ANCA ELENA DANCIU
Universitatea „Babeș-Bolyai”
Facultatea de Litere,
Cluj-Napoca, str. Horea, 31